

Monika Cołbecka

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

ORCID 0000-0002-6494-2115

Funkcja, działalność i usługi informacyjne – terminy z zakresu bibliologii i informatologii na polu archiwistyki

Znaczenie problematyki

W literaturze archiwistycznej możemy napotkać mnogość określeń charakteryzujących to, czym zajmują się archiwa. Odnosi się to również do zadań, których celem jest przekazanie informacji – z własnej inicjatywy archiwistów lub w odpowiedzi na czyjeś pytanie. Krzysztof Strykowski w artykule dotyczącym funkcji archiwów wskazał na pojawianie się takich terminów jak „funkcja”, „działania”, „zadania” archiwów¹. Do listy tej można dodać jeszcze termin „usługi”. Mnogość oraz częstość występowania przytoczonych wyrażań, a przede wszystkim brak przeprowadzonego rozgraniczenia między nimi, wymaga wytyczenia granic terminologicznych.

Artykuł stanowi kontynuację badań i pogłębienie studiów nad dotychczasowym rozumieniem przez archiwistów znaczenia pojęć zaczerpniętych z teorii bibliologii i nauk informacyjnych². Zapożyczano je w sposób mniej lub bardziej uświadomiony. Wydaje się, że głównym motorem dla zachodzących zmian było dostrzeżenie zbieżnego przedmiotu badań. Naturalną konsekwencją zbliżenia tych nauk do siebie w latach 70. i 80. XX wieku było przenikanie ustaleń teoretycznych informatologii do archiwistyki.

Problematyka ta wydaje się szczególnie ważna z racji tego, że w archiwistyce na gruncie informacyjnym wciąż najaktualniejsze wydają się ustalenia dwóch badaczy: Bohdana Ryszewskiego i Macieja Gołębiewskiego. W roku 1985 powstały dwie monografie, które do dziś uważane są za przełomowe i najlepiej adaptujące dorobek nauki o informacji do archiwistyki. Mowa tu o *Problemach i metodach badawczych archiwistyki* Ryszewskiego³ oraz *Systemie informacji archiwalnej* Gołębiewskiego⁴. Naukowcy przedstawili dostosowany do dziedziny archiwalnej system pojęć

1 K. Strykowski, *O starych i nowych funkcjach archiwów*, [w:] *Nowe funkcje archiwów*, red. I. Mamczak-Gadkowska, K. Strykowski, Poznań 2015, s. 11.

2 Wstępne rozważania nad problemem zawarte w: M. Cołbecka, *Usługi informacyjne archiwów – próba definicji*, „Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media” 2019, nr 2 (33), s. 27–47.

3 B. Ryszewski, *Problemy i metody badawcze archiwistyki*, Toruń 1985.

4 M. Gołębiewski, *System informacji archiwalnej*, Warszawa–Łódź 1985.

i metodologię przejętą od badaczy bibliotekoznawstwa i informacji naukowej⁵. Cytowali m.in. Arkadija Ivanoviča Czernego i Józefa Thierry'ego⁶. Oczywiście jest, że w ciągu 36 lat (od 1985 roku – daty wydania książek Ryszewskiego i Gołombiowskiego) informatologia ewoluowała, zatem wydaje się, że i archiwistyka w swym aspekcie informacyjnym powinna dotrzymać kroku swej „sąsiadce naukowej”.

Objętość tekstu nie pozwala na scharakteryzowanie funkcji, działalności i usług informacyjnych czynionych przez wszystkie typy archiwów i bibliotek, co więcej – instytucje jednego typu w różnym zakresie mogą realizować wytyczone cele. Z tego względu skierowano uwagę przede wszystkim na biblioteki naukowe i archiwa państwowe, ponieważ można stwierdzić, że użytkownikom korzystającym z zasobów/księgozbiorów tych instytucji może przyświecać podobny cel. Podkreślę jednak, że wnioski z przeprowadzonego badania są ogólne i mają stanowić przede wszystkim przyczynek do dyskusji i podstawę do dalszych badań.

Celem artykułu jest przyjrzenie się rozumieniu przez archiwistów wybranych pojęć z zakresu nauk informacyjnych, są to: funkcja informacyjna, działalność informacyjna i usługa informacyjna. Wynikiem tej analizy będzie zdefiniowanie tych terminów dla archiwistyki i wytyczenie granic między nimi.

Metoda

Metodą gromadzenia danych była analiza literatury archiwistycznej polskiej: głównych czasopism branżowych („Archeion”, „Archiwista”, „Archiwista Polski”, „Archiwa – Kancelarie – Zbiory”), serii wydawniczych i wydawnictw wielotomowych o znaczeniu ogólnopolskim lub dotyczących materii informacyjności archiwów (*Pamiętniki Zjazdów Historyków*, *Pamiętniki Zjazdów Archiwistów*, *Symposia Archivistica*, *Toruńskie Konfrontacje Archiwalne*, *Informatyka i Archiwa*) i bibliografii naukowców, którzy zajmowali się tą tematyką. Pisząc o adaptowaniu systemu pojęciowego z nauk informacyjnych, nie można pominąć literatury specjalistycznej z tej dziedziny naukowej. W tym przypadku ważne było wykazanie, jak omawiane pojęcia są definiowane, a nie jak zmieniało się ich rozumienie wśród specjalistów w tej dyscyplinie – stąd cytowania okrojonej liczby tekstów naukowych⁷. Poszukiwano takich haseł jak: informacyjność⁸,

5 Przede wszystkim w tekście stosowane są określenia: „bibliologia i informatologia” (nazwa oficjalna od 2011 r.), lub „nauki informacyjne”, jednak pisząc o okresie do lat 90. XX wieku, można używać nazw będących ówczesnie w obiegu naukowym – „informacja naukowa”, „bibliotekoznawstwo i informacja naukowa”.

6 A. I. Czerny, *Wstęp do teorii wyszukiwania informacji*, przeł. B. Krygier, M. Szomańska, Warszawa 1978; tenże, *Teoria wyszukiwania informacji*, przeł. B. i A. Kosmowscy, Warszawa 1981; J. Thierry, *Technologia i organizacja informacji naukowej*, Warszawa 1980.

7 Wybór literatury jest wynikiem wcześniejszej kwerendy tematycznej przeprowadzonej na potrzeby dysertacji doktorskiej autorki (M. Cołbecka, *Usługi informacyjne archiwów*, [rozprawa doktorska, maszynopis].

8 Według Jacka Wojciechowskiego informacyjność w kontekście bibliotek będzie dotyczyć postrzegania tych instytucji jako miejsc, które zajmują się przede wszystkim groma-

usługi informacyjne, działalność informacyjna, funkcje informacyjne, informacja naukowa. Następnie analizie jakościowej poddano dane, które tematycznie nawiązywały do badanego zagadnienia.

Informatologia nie tylko według informatologów

Związki bibliologów, informatologów i archiwistów istnieją, ponieważ obie dyscypliny zajmują się badaniem gromadzenia, przechowywania, opracowywania, udostępniania i informowania o dokumentach. Równie ważna w podjętym badaniu wydaje się kwestia ścisłego odpowiedzenia na pytanie, czym zajmuje się informatologia. Definicje przytoczone w tekście można podzielić na trzy grupy: cytowane przez archiwistów, więc wywierające wpływ na to środowisko; często cytowane przez samych przedstawicieli nauk informacyjnych i najnowsze ustalenia.

Pierwszym archiwistą, który próbował zmierzyć się z pojęciem informacji naukowej, był Stanisław Nawrocki. Podkreślił, że samo pojęcie informacji nie jest jednoznaczne, co powoduje niejasności terminologiczne. Autor traktował informację naukową w jej węższym znaczeniu jako specyficzną dokumentację. Przytoczył definicję Wojciecha Piróga (z roku 1972), który uważał, że jest to: „informacja o wynikach nauki, postępach techniki lub efektach zachodzących w innych dziedzinach działalności, oparta na metodach naukowych (zwłaszcza analizie i syntezie) i służąca potrzebom nauki lub praktyki”⁹. Trzydzieści lat później inna archivistka, Wanda Krystyna Roman, nawiązała do tych ustaleń, opisując naturę informacji archiwalnej¹⁰.

Ryszewski, w *Problemach i metodach badawczych archiwistyki* objaśniając, czym jest informacja naukowa, zaczerpnął wiedzę z *Encyklopedii współczesnego bibliotekarstwa polskiego* (z roku 1976) oraz tekstu Marii Leskiej i Kazimierza Leskiego (z roku 1972) i według niego była to:

dziedzina wiedzy obejmująca całokształt zagadnień teoretycznych i praktycznych związanych z działalnością informacyjną, a w szczególności z gromadzeniem, dokumentowaniem, przetwarzaniem i wyszukiwaniem informacji, jej rozpowszechnianiem i udostępnianiem według określonych celów i potrzeb użytkowników¹¹.

dzeniem, przechowywaniem i rozpowszechnianiem informacji (J. Wojciechowski, *Uwagi o typologii bibliotek*, „Biblioteka” 2001, nr 5 (14), s. 110). Zatem pisząc o informacyjności danej instytucji, mam na myśli jedynie procesy związane z przetwarzaniem informacji, które w danym miejscu się odbywają.

9 W. Piróg, *Zagadnienia informacji i dokumentacji*, Warszawa 1972, s. 12–13, za: S. Nawrocki, *Archiwum jako ośrodek informacji*, „Informatyka i archiwa” 1981, nr 11, s. 4.

10 W. K. Roman, *O naturze i definicji informacji archiwalnej*, „Archeion” 2010, t. 110, s. 41.

11 M. Leska, K. Leski, *Informacja naukowa jako dziedzina wiedzy*, „Zagadnienia Informatyki Naukowej” 1972, nr 1, s. 23; *Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego*, red. K. Głombiowski, B. Świdorski, H. Więckowska, Wrocław 1976, s. 137, za: B. Ryszewski, *Problemy i metody...*, s. 105.

Badacz utożsamiał omawianą dyscyplinę naukową z praktyczną działalnością instytucji – działalnością informacyjną, która pokrywała się z podstawowymi funkcjami archiwów¹², czyli gromadzeniem, przechowywaniem, opracowaniem i udostępnianiem materiałów archiwalnych. Stąd mogło wynikać dostrzeganie tak wielu związków między obiema naukami. O zbieżności działań bibliotek i archiwów pisał również Witold Stankiewicz, według którego rozwój nauki może odbywać się m.in. poprzez stworzenie sprawnie działającego systemu instytucji informacyjnych gromadzących, opracowujących i udostępniających różnego rodzaju opracowania i źródła¹³. Równoległe do ustaleń Ryszewskiego pojawiła się szersza definicja informacji naukowej autorstwa Wandy Pindlowej. Autorka inaczej spojrzała na przedmiot zainteresowania badawczego informacji naukowej – nie jako na działalność instytucji, a jak na przepływ informacji od źródła do użytkownika¹⁴ (rozumienie to wymagało z pewnością systemowego podejścia do tematu). Informacja naukowa miała rozwiązywać problemy w efektywnym realizowaniu tego procesu.

Maria Dembowska na początku lat 90. niejako połączyła te dwie definicje, stwierdzając, że informatologia zajmuje się całokształtem zagadnień teoretycznych i praktycznych związanych z działalnością naukowo-informacyjną¹⁵. Nie był nią w tym przypadku cały proces od gromadzenia do udostępniania informacji, a jedynie etap związany z udostępnianiem wyników nauki lub osiągnięć praktyki w celu ich wykorzystywania przez otoczenie¹⁶. Udostępnianie powinno być czynione dla samego (biurokratycznego) spełnienia obowiązku, ważne jest zatem przygotowanie informacji, dostosowanie jej do odbiorcy.

Postrzeganie nauki o informacji uległo przeobrażeniu, począwszy od autorów już cytowanych, dlatego wydaje się uzasadnione, żeby badacze archiwistyki, nawiązując do bibliologii i informatologii, używali współcześnie funkcjonujących terminów, a nie tych, które zaproponowali Nawrocki i Ryszewski (słusznie, na czasy im współczesne). Wydaje się zasadne przytoczenie dwóch definicji. Ogólna z roku 2009 autorstwa Saby Cisek wskazuje, że przedmiotem badań nauki o informacji są „obiekty, procesy, zdarzenia i zjawiska informacyjne w społeczeństwie, w świecie człowieka, widziane w perspektywie pośredniczenia pomiędzy utrwalonymi zasobami informacji a ludźmi,

12 Według Waldemara Chorążyczewskiego są to funkcje podstawowe wchodzące w zakres archiwistyki w jej najbardziej klasycznym ujęciu (W. Chorążyczewski, *Archiwistyka dla początkujących*, Toruń 2014, s. 2, [on-line:] https://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/2191/Archiwistyka_dla_poczatkujacych_wersja_1.pdf?sequence=1 – 22.04.2021.

13 W. Stankiewicz, *Stan i perspektywy rozwojowe informacji i dokumentacji naukowej*, [w:] *II Kongres Nauki Polskiej. Materiały i dokumenty*, t. 2: *Obrady w sekcjach i zespołach problemowych 27 i 28 czerwca 1973 r.*, cz. 1: *Nauki społeczne i humanistyczne*, Warszawa 1974, s. 493.

14 W. Pindlowa, *Kształcenie studentów jako użytkowników informacji naukowej. Z pogranicza informatologii i pedagogiki*, Kraków 1984, s. 32.

15 M. Dembowska, *Nauka o informacji naukowej (informatologia). Organizacja i problematyka badań w Polsce*, Warszawa 1991, s. 24.

16 Tamże, s. 23.

którzy jej potrzebują¹⁷. Bożena Koredczuk i Jadwiga Woźniak-Kasperek w roku 2019 zaproponowały definicję bardziej rozbudowaną. Informatologia

bada teoretyczne i praktyczne aspekty aktywności informacyjnej, całokształt problemów skutecznej transmisji zasobów informacji i wiedzy od źródła (zasobu) do odbiorcy (użytkownika), z uwzględnieniem czynników społecznych, kulturowych, psychologicznych, praktycznych mających wpływ na tę transmisję itp.¹⁸

Wskazały przy tym mnogość zagadnień, które mieszczą się w polu zainteresowania współczesnych nauk informacyjnych. Wydaje się to zbieżne z postrzeganiem współczesnej dziedziny archiwalnej, gdzie ważne miejsce zajmuje człowiek.

Postrzeganie informacji naukowej i archiwistyki skupiało się kilkadziesiąt lat temu na procesach, które zachodzą w instytucjach będących obiektem zainteresowania badaczy. Obecnie naukowcy zajmują się nie tylko tą problematyką, ale również otoczeniem, użytkownikami faktycznymi oraz potencjalnymi, miejscem, jakie biblioteki i archiwa zajmują w społeczeństwie informacyjnym i uczącym się. Przedmiot badania uległ poszerzeniu, więc i omawiane dyscypliny naukowe definiuje się szerzej.

Czy mierzymy w jednym kierunku?

W roku 2018 bibliologia i informatologia straciły status samodzielnej dyscypliny naukowej i obecnie wchodzi w zakres badawczy nauk o komunikacji społecznej i mediach. Formalnie archiwistyka nie widnieje już w klasyfikacji dziedzin naukowych, podlega historii¹⁹. Choć w ten sposób nauki te znacznie oddaliły się od siebie, nie uniemożliwia to porównywania ich i wskazywania wspólnych przestrzeni badawczych. Ważnym polem eksploracji jest Internet i upowszechnianie jak najszerzego wirtualnego dostępu do źródeł. Coraz powszechniejsze, również w Polsce²⁰, jest używanie terminów: „GLAM Sector”, „LAM Sector” lub „GLAMR Sector”²¹. Działania wymienionych sektorów powinny zmierzać do ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez gromadzenie zbiorów, ich digitalizowanie i udostępnianie²².

17 S. Cisek, *Nauka o informacji na świecie w XXI wieku. Badania metanaukowe*, [w:] *Od książki dawnej do biblioteki wirtualnej. Przeobrażenia bibliologii polskiej. Na marginesie trzydziestolecia Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii UMK w Toruniu*, red. D. Degen, M. Fedorowicz, Toruń 2009, s. 55.

18 B. Koredczuk, J. Woźniak-Kasperek, *Bibliologia i informatologia w naukach o komunikacji społecznej i mediach – odrębność czy komplementarność?*, „*Studia Medioznawcze*” 2019, t. 20, nr 3 (78), s. 218.

19 Zależności między nową klasyfikacją dziedzin i dyscyplin a wcześniej obowiązującym wykazem i systematyką OECD, [on-line:] <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/content/uploads/2018/09/nowy-podzia-dyscyplin-tabela.pdf> – 22.04.2021.

20 *Podziel się spadkiem. Nowe technologie a sektor GLAM*, red. A. Janus, A. Peszkowska, Warszawa 2012.

21 Akronimy: G – galleries, L – libraries, A – archives, M – museums, R – records.

22 Zob. W. Davis, K. Howard, *Cultural Policy and Australia's National Cultural Heritage: Issues and Challenges in the GLAM Landscape*, „*The Australian Library Journal*” 2013, vol. 62,

Rola, jaką odgrywają instytucje naukowe w społeczeństwie, jest przedmiotem badań archiwistów oraz bibliologów i informatologów. Zwrot ku użytkownikowi, badania zmierzające do jak najefektywniejszej jego obsługi są faktem. Barbara Sosińska-Kalata wskazała na zmianę pojmowania nauki o informacji, która stała się nauką społeczną, „zajmującą się zjawiskami informacyjnymi zachodzącymi w świecie społecznym, w tym przede wszystkim transferem wiedzy w kontekście kulturowym i społecznym”²³. Waldemar Chorążyczewski zwrócił uwagę na możliwość innego ujmowania funkcji archiwalnych (w odróżnieniu od klasycznych, gdzie ważna jest relacja człowiek – materiał archiwalny), w których zadania archiwów zmierzające do wypełnienia celów będą dotyczyły relacji międzyludzkich w kontekście archiwaliów²⁴. Na piedestale zainteresowań badacza staje zatem człowiek. Podobną opinię wyraziła Marlena Jabłońska: według niej funkcje, jakie mają pełnić archiwa, są determinowane przez m.in. przeobrażenia społeczne, zmiany technologiczne i zasoby ludzkie²⁵. Zdaje się, że archiwa i biblioteki zmierzają w jednym kierunku, ponieważ naukowcy dostrzegli, że otoczenie powinno wpływać na działalność instytucji informacyjnych, których istnienie konstryuuje się poprzez słuzenie użytkownikowi.

Niejasności terminologiczne

O działaniach informacyjnych archiwów zazwyczaj pisze się w kontekście podporządkowania ich jednej z czterech podstawowych funkcji archiwum, czyli funkcji udostępniania. Jeszcze w latach 70. było ono postrzegane jako czynność techniczna²⁶. Dopiero kiedy dostrzeżono powiązania archiwistyki z bibliotekarstwem, gdy rozpoczęto czerpać z dorobku informacji naukowej, spojrzenie na udostępnianie jako formę działalności wykonywanej przez archiwistów uległo ewolucji. W latach 80. ubiegłego wieku udostępnianie zaczęto postrzegać również jako system obsługi informacyjnej, system informacyjno-wyszukiawczy i ten, którego zadaniem jest rozpowszechnianie informacji²⁷. Nie oznacza to, że dotąd nie wyszukiwano i nie udostępniano dokumentów, ale dzięki następującej mechanizacji zaczęto czynności te ujmować w ramach jednego systemu.

Bibliotekarze mocniej od archiwistów akcentują obowiązek obsługi informacyjnej i jej nadrzędności względem innych działań bibliotek. Powodem może być to, że traktują priorytetowo udostępnianie:

no. 1, s. 15–26; *GLAM* [hasło], [on-line:] <https://wiki.creativecommons.org/wiki/GLAM> – 22.04.2021.

23 B. Sosińska-Kalata, *Obszary badań współczesnej informatologii (nauki o informacji)*, „Zagadnienia Informatologii – Studia Informacyjne” 2013, t. 51, nr 2 (102), s. 37.

24 W. Chorążyczewski, *Archiwistyka dla początkujących*, s. 2.

25 M. Jabłońska, *Nowe wyzwania archiwów. Komunikacja społeczna i public relations*, Toruń 2016, s. 49.

26 M. Cołbecka, *Usługi informacyjne archiwów – próba definicji...*, s. 40.

27 Zob. B. Ryszewski, *Problemy i metody...*, s. 110.

Zawsze pozostaje powinnością główną. [...] Gromadzenie, opracowanie, przechowywanie, jak również organizowanie, zarządzanie oraz marketing; bez nich nie byłoby żadnego udostępniania. Lecz tamte istnieją właśnie po to, żeby udostępnianie było możliwe – to ono wieńczy cały ten łańcuch procesów poprzedzających²⁸.

Przykładem istnienia zamieszania pojęciowego może być rozumienie usług informacyjnych. Chociaż jest to termin często występujący, to wciąż mamy do czynienia z zamiennym jego używaniem, czy raczej traktowaniem różnych określeń jako odnoszących się do tej samej materii. Może to wynikać z ewolucji jego znaczenia. Dla przykładu, Marek Nahotko wymienił funkcje, które wypełniane są w kontekście prowadzenia działalności informacyjnej, a są to: szkolenia użytkowników w korzystaniu z biblioteki; odpowiadanie na ich zapytania; wspomaganie w wyborze zasobów informacyjnych oraz promocja instytucji informacyjnej w środowisku użytkowników²⁹. Co istotne, przytoczył ustalenia Samuela Greena sprzed ponad 140 lat³⁰, stwierdzając, że wciąż są aktualne. Wypunktowanie jest trafne, jednak współcześnie stwierdzimy, że większość z nich to świadczone przez bibliotekarzy usługi, ponieważ wskazane zostały działania szczegółowe, które mogą wynikać z wypełniania funkcji informacyjnej.

Żeby rozgraniczyć pojęcia, trzeba prześledzić, w jakim kontekście występowały dotąd w literaturze, nawet bez towarzyszącego im przymiotnika „informacyjny”. Zastanowienie się nad znaczeniem funkcji, działalności i usług w archiwach, tego, co rzeczywiście oznaczają, jest niezbędne, gdy próbujemy ukonstytuować te pojęcia w dyscyplinie archiwistycznej.

Funkcja informacyjna

Termin „funkcja informacyjna” nie przyjął się dotychczas w archiwistyce. Występuje w piśmiennictwie archiwistycznym jedynie jako poboczna, społeczna funkcja archiwów, dlatego pojęcie to wymaga wyjaśnienia.

Bibliotekoznawcy i przedstawiciele nauk informacyjnych w przeciwieństwie do archiwistów wskazują na funkcję informacyjną bibliotek jako równorzędną do innych funkcji. Jacek Wojciechowski wymienił te informacyjne, edukacyjne, rozrywkowe, intelektualne, estetyczne oraz substytutatywne³¹, Cisek dodała jeszcze funkcję obywatelską³². Spojrzała na omawiany problem z perspektywy użytkownika. Współcześnie

28 J. Wojciechowski, *Bibliotekarstwo. Kontynuacje i zmiany*, Kraków 2001, s. 43.

29 M. Nahotko, *Działalność informacyjna*, [w:] *Nauka o informacji*, red. W. Babik, Warszawa 2016, s. 124.

30 S. Green, *Personal Relations between Librarians and Readers*, „American Library Journal” 1876, nr 1, s. 75, za: M. Nahotko, dz. cyt., s. 124.

31 J. Wojciechowski, *Uwagi o typologii...*, s. 110.

32 S. Cisek, *Funkcje i role bibliotek naukowych w społeczeństwie wiedzy*, [on-line:] https://www.researchgate.net/publication/259570218_Funkcje_i_rola_bibliotek_naukowych_i_publicznych_w_spoleczenstwie_wiedzy – 25.04.2021.

nie ma tendencji do wysuwania na czoło którejkolwiek z funkcji, chociaż badacze wskazują, że powinny być one podporządkowane udostępnianiu i informowaniu.

Na początku lat 90. Ewa Głowacka podjęła się zdefiniowania funkcji informacyjnej biblioteki. Co istotne, wskazała, że często omawiano konkretne działania podejmowane przez biblioteki i świadczone przez nie usługi, a funkcja informacyjna nie była tłumaczona. Autorka postanowiła, interpretując pojawiające się w piśmiennictwie inne terminy, wytłumaczyć rozumienie funkcji, ponieważ „każda zorganizowana działalność, czyli uporządkowany ciąg czynności, ma na celu wypełnienie określonej funkcji”³³, co można odnieść również do archiwów. Głowacka wskazała na dwa rozumienia pojęcia funkcji informacyjnej bibliotek. Pierwsza dotyczy jedynie udostępniania użytkownikowi informacji pochodnej i pierwotnej, druga, szersza, dotyczy pośredniczenia między twórcą informacji a jej użytkownikiem (czyli nie tylko pomoc w poszukiwaniu źródeł i dostarczaniu informacji przetworzonej – czym zajmują się ośrodki informacji). W tym podejściu działalność biblioteki utożsamiana jest z procesem informacyjnym, ponieważ informacja musi przebyć całą drogę, od jej zgromadzenia, przez przechowanie, opracowanie, wyszukanie przez użytkownika i wreszcie jej udostępnienie³⁴.

Współcześnie Nahotko również wskazuje na pewien proces zmierzający do poinformowania kogoś o czymś. Pisząc o działalności informacyjnej, rozróżnia jej węższy i szerszy zakres. Ogólnie jest to „zespół czynności, którym podlega informacja, a których rezultaty stanowią podstawę zorganizowanej działalności, wykonywanej na rzecz użytkowników przez instytucje, jednostki organizacyjne i osoby”³⁵. To szersze postrzeganie istoty działań informacyjnych bibliotek wydaje się tożsame ze zdefiniowaną wcześniej przez Głowacką funkcją informacyjną.

W poprzedniej części artykułu była mowa o postrzeganiu funkcji informacyjnej archiwów w kontekście udostępniania materiałów archiwalnych. Funkcja ta wykracza jednak poza umożliwianie dostępu, dlatego że działania z nią związane wykonywane są w ramach wszystkich czterech podstawowych (zgodnie z klasycznym postrzeganiem archiwistyki) funkcji archiwów, tj. gromadzenia, przechowywania, opracowywania i udostępniania. Mamy więc dwie krzyżujące się typologie³⁶, jedna dotyczy zakresu prac (ta klasyczna), druga różnorodności celów. W tym miejscu warto wyjaśnić, jak były i są postrzegane funkcje archiwów.

Bogdan Kroll w latach 70. zauważył możliwość i szansę w poszerzeniu teorii i metodologii archiwalnej o ustalenia bibliotekoznawstwa i informacji naukowej³⁷. Autor tłumaczył działalność informacyjną jako „gromadzenie, opracowanie i udostępnianie

33 E. Głowacka, *Problem funkcji informacyjnej biblioteki uniwersyteckiej*, Toruń 1992, s. 5.

34 Tamże, s. 5–7.

35 M. Nahotko, dz. cyt., s. 123.

36 Dokonywanie analizy krzyżowej w stosunku do różnego nazewnictwa funkcji archiwów przyjął Waldemar Chorążyczewski: W. Chorążyczewski, *Teoria archiwalna – skrypt dla studentów archiwistyki i zarządzania dokumentacją w roku akademickim 2018/2019* [nieopublikowany].

37 B. Kroll, *Charakter i perspektywy tradycyjnego i archiwalnego systemu wyszukiwania informacji*, „Archeion” 1977, t. 65, s. 62.

materiałów archiwalnych ze względu na zawarte w nich informacje”³⁸. Czy tak szerokiemu potraktowaniu tego terminu nie jest jednak bliżej do podstawowych funkcji archiwów? Analiza tekstu pozwala sformułować dwa wnioski. Po pierwsze, archiwiści zaczęli w tamtym czasie przejmować terminologię nauki pokrewnej, po drugie, czynili to w sposób bardzo ostrożny.

Henryk Barczak w jednym z „Zeszytów Materiałów Szkoleniowych Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej” porównał działalność informacyjną do procesów informacyjnych odbywających się w archiwalnych systemach informacyjnych: „Kierunek [...] zmian można by określić, wychodząc od przypomnienia definicji działalności informacyjnej, która stanowi jedność czynności gromadzenia, porządkowania i udostępniania”³⁹.

Prawdopodobnie pierwszym archiwistą, który użył w Polsce wyrażenia „funkcja informacyjna”, był Gołombiowski, jednak nie uczynił tego w stosunku do archiwum, a do materiałów archiwalnych. Podkreślił zmienność z dowodowej na historyczną, której podlega z upływem czasu wartość dokumentacji⁴⁰. O funkcji (choć tak jej nie nazywając) rozpatrywanej jako proces informacyjny *sensu largo* (podobnie jak wcześniej Kroll) Gołombiowski pisał wcześniej⁴¹: „celem działalności każdej instytucji społecznej jest przekształcanie w sposób celowy otaczającej człowieka rzeczywistości, co oczywiście jest niemożliwe bez zbioru niezbędnych wiadomości”⁴². Według autora, archiwum (jak każda inna instytucja) jest systemem informacyjnym, w którym zachodzą określone procesy informacyjne, i tutaj wymienia: gromadzenie, selekcję, przetwarzanie, wyszukiwanie⁴³. Proces *largo* jest realizowany przez trzy przenikające się procesy: informacyjny (gromadzenie, przechowywanie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji); komunikacyjny (komunikację zachodzącą w trakcie wymiany informacji między jednostkami) i dokumentacyjny (realizację procesów już na informacji utrwalonej)⁴⁴.

Ryszewski wyróżnił dwie funkcje archiwów, tj. administracyjną i naukową, tłumacząc, że jest to podział wynikły z klasycznej nauki archiwalnej. Według niego funkcji naukowej „podporządkowana jest cała działalność merytoryczna archiwów – od kształtowania poprzez rozmieszczenie, przechowywanie i opracowywanie, do udostępniania”⁴⁵. Nie stawiał tu jednak ostrych granic, ważne było stosowanie w danym

38 Tamże, s. 61–62.

39 H. Barczak, *Wybrane zagadnienia informacji archiwalnej*, Warszawa 1975, s. 6, 25.

40 M. Gołombiowski, *System informacji archiwalnej i możliwości jego modernizacji*, [w:] *Pamiętnik I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich. Przemysł 27–29 sierpnia 1986 roku. Referaty i dyskusja, cz. 2*, red. nauk. A. Tomczak i in., Warszawa 1991, s. 244–255.

41 Książka została wydana w 1985 r., jest ona drukowaną wersją pracy doktorskiej obronionej w 1981 r.: M. Gołombiowski, *System informacji archiwalnej*, s. 10.

42 Tenże, *Wprowadzenie do informacji naukowej*, Toruń 1991, s. 13.

43 Tenże, *System informacji archiwalnej i możliwości jego modernizacji...*, s. 244.

44 Tenże, *System informacji archiwalnej*, s. 10.

45 B. Ryszewski, *Teoretyczne podstawy działalności archiwów*, [w:] *Archiwa w nowoczesnym społeczeństwie. Pamiętnik V Zjazdu Archiwistów Polskich. Olsztyn, 6–8 września 2007*, red. J. Poraziński, K. Strykowski, Warszawa 2008, s. 21.

działaniu podejścia naukowego. W tym przypadku również można mówić o dwóch typologiach, jednak nie krzyżujących się, a hierarchicznych, gdzie cel działania jest umieszczany nad zakresem tej pracy. Nie chodzi o hierarchię ważności, a jedynie o charakter tych funkcji. Zabrakło tu jednak nawiązania do funkcji informacyjnej, więc można domniemać, że autor nie uznawał istnienia takiej funkcji – jeśli tak nie było, gdzie w takim przypadku mogłaby ona być umiejscowiona? W jednym szeregu z nauką i administracją czy jednak jeszcze wyżej, a może po prostu jest obecna we wszelkich działaniach podejmowanych przez archiwa?

Wykładnię funkcji archiwów podał w wątpliwość Chorążyczewski, będąc zdania, że są to faktycznie zakresy działań archiwistów. Rzeczywistymi funkcjami są społeczne role archiwów, narzucone im z zewnątrz, przez społeczeństwo. Czyli „coś” – czynnik, który w opinii otoczenia konstytuuje istnienie archiwów⁴⁶. Blisko 10 lat wcześniej autor wraz z Agnieszką Rosą wyróżnił następujące funkcje: urzędową, naukową i edukacyjną. W obu tekstach przewija się kwestia informacyjności, jednak wydaje się ona drugorzędna, akcesoryjna do głównych funkcji (podstawowych czy społecznych). W artykule współautorskim jednym z celów pełnienia funkcji naukowej jest informowanie środowisk naukowych o zawartości i wartości materiałów archiwalnych⁴⁷. W skrypcie pojawia się wzmianka o tym, że funkcja edukacyjna może być rozpatrywana też w kategorii funkcji informacyjnej na usługach demokratycznego społeczeństwa informacyjnego⁴⁸. Chorążyczewski przekonstruował obecnie swój pogląd. Uważa, że istnieją tylko funkcje urzędowe (administracyjna, prawna) i informacyjne (naukowa, edukacyjna, pamięciotwórcza, ideologiczna). Pierwsza funkcja również związana jest z dostarczaniem informacji, jednak przede wszystkim zaopatrzonej w atrybuty prawnej wiarygodności. Prawdziwe będzie zatem stwierdzenie, że w każdej sferze funkcjonowania archiwów chodzi o informację, stąd może wynikać unikanie bardzo pojemnego określenia „funkcja informacyjna”⁴⁹. Przychyłam się do wniosku, że wszystkie zdania są słuszne, a proces informacyjny odbywa się zależnie od rozpatrywanej funkcji, tzn. będzie to konkretne działanie wynikające ze wskazanej funkcji archiwum.

Agnieszka Rosa w roku 2012, cytując Gołembiewskiego, omówiła znaczenie pojęcia działalności informacyjnej – rozgraniczyła jej szerszy i węższy zakres⁵⁰. I tak w znaczeniu szerszym działalność obejmuje wszystkie funkcje archiwów, ponieważ jako instytucja informacyjna gromadzi, przechowuje, opracowuje i udostępnia zasób w celu rozpowszechniania informacji. Tak rozumiana działalność informacyjna archiwów to wszelkie działania przez nie podejmowane – w tym kontekście termin ten jest bardzo szeroki i nieprecyzyjny. Tak nakreślona definicja działalności informacyjnej wskazuje, że chodzi o funkcję informacyjną. Wyliczenie podstawowych

46 W. Chorążyczewski, *Teoria archiwalna...*

47 W. Chorążyczewski, A. Rosa, *Zasada publiczności nowym paradygmatem archiwistyki?*, „Archiwista Polski” 2010, R. 15, nr 3 (59), s. 25.

48 W. Chorążyczewski, *Teoria archiwalna...*

49 Pogląd Waldemara Chorążyczewskiego wyrażony podczas rozmowy z autorką artykułu 19 maja 2021 r.

50 A. Rosa, *Funkcja edukacyjna archiwów*, Warszawa 2012, s. 39.

funkcji jest w rzeczywistości opisem zakresów działania archiwum, w których zachodzą procesy informacyjne. Nahotko pisał o zespole czynności, Rosa wymienia wszystkie podstawowe funkcje, jednak łatwo odnaleźć w tym wspólny mianownik. Oboje wskazują, że działalność informacyjna szeroko ujmowana dotyczy wszelkich czynności służących informacji. Czynności te mają służyć wykonywaniu zadań, które konstytuują istnienie bibliotek i archiwów jako organizacji informacyjnych i jest to właśnie funkcja informacyjna.

Działalność informacyjna

Analizując literaturę, można wysunąć wniosek, że zarówno funkcja, jak i działalność informacyjna charakteryzowane były w sposób szerszy i węższy. W przypadku działalności istnieje więcej jednoznacznych definicji, co stanowi pomoc w adaptowaniu terminu do dziedziny archiwalnej. Justyna Adamus-Kowalska, wskazując punkty wspólne archiwistyki i nauk informacyjnych, wspominała właśnie o działalności informacyjnej. Archiwa poprzez swoje działania służą wiedzą, informacją oraz wspomagają ochronę zasobów⁵¹. Wymiar praktyczny archiwistyki oraz bibliologii i informatologii opiera się na działalności informacyjnej, a instytucje będące obiektem zainteresowania tych nauk wypełniają ściśle określone zadania względem społeczeństwa.

Magdalena Wójcik zdefiniowała pojęcie działalności informacyjnej, wskazując na jej różnice względem usługi. Pierwsza definicja ma szerszy zakres i jest to „aktywność polegająca na udostępnianiu informacji o samej instytucji, jej ofercie oraz podejmowanych działaniach”⁵², czyli w jej ramach mogą mieścić się czynności niezwiązane w swym przebiegu bezpośrednio z użytkownikiem, np. opracowanie źródeł. Oznacza to, że prace prowadzone w zakresie działalności informacyjnej odbywają się z inicjatywą samej instytucji⁵³ i dla realizacji własnych celów⁵⁴.

Szersze i węższe postrzeganie działalności jest ciekawym zjawiskiem, które może dotyczyć usług i funkcji informacyjnych. Nahotko opisywał ten termin jako zespół czynności, skupił się jednak na jego węższym kontekście, typowym dla bibliotekarstwa, czyli: „wieloetapowej działalności polegającej na gromadzeniu, przetwarzaniu i udostępnianiu informacji naukowej przez wyspecjalizowane instytucje, placówki lub osoby”⁵⁵. Nakreślił cel istnienia bibliotek oraz wskazał, że wynikające z tego aktywności służą informowaniu. Mirosław Górny potraktował temat bardziej teoretycznie. Działalność informacyjna to według niego przechowywanie i wyszukiwanie informacji,

51 J. Adamus-Kowalska, *Informacja archiwalna w zagadnieniach dydaktycznych informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Wzajemne powiązania archiwistyki i bibliotekoznawstwa*, „PTINT Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” 2010, t. 18, nr 2, s. 31.

52 M. Wójcik, *Web 2.0 w działalności usługowej instytucji książki*, Kraków 2013, s. 16.

53 Taż, *Typologia współczesnych usług informacyjnych*, „Przegląd Biblioteczny” 2015, nr 4, s. 565.

54 Taż, *Web 2.0...*, s. 16.

55 M. Nahotko, dz. cyt., s. 123.

z tym, że drugi z wymienionych elementów jest dominujący⁵⁶. Oczywiście jest zatem, że aby poinformować otoczenie na zewnątrz, niezbędne jest podejmowanie działań kompleksowo (włącznie ze zgromadzeniem i opracowaniem informacji), jednak to element wieńczący cały proces (wyszukiwanie) będzie tym najważniejszym – dla użytkownika i pracownika instytucji.

Wanda Pindłowa i Katarzyna Materska opisały działalność informacyjną w *Encyklopedii książki*. Jest ona nieodłącznym elementem istnienia bibliotek już od ich powstania⁵⁷. Autorki położyły nacisk na rozpatrywanie tego terminu dwojako. Z jednej strony będzie on oznaczał *stricte* praktyczne działania, gdy bibliotekarz przybiera aktywną postawę mającą na celu informowanie i rozpowszechnianie informacji użytkownikom. Z drugiej strony działalność informacyjna to również celowo zorganizowana służba, wyspecjalizowana jednostka, która jest „związana z zarządzaniem zasobami informacyjnymi nauki, techniki i gospodarki, ukierunkowana na ich eksploatację oraz świadczenie usług informacyjnych”⁵⁸. Analizując literaturę archiwistyczną, można stwierdzić, że dla badaczy tej dyscypliny termin ten również ma dwa znaczenia.

Wywód dotyczący rozumienia działalności informacyjnej w archiwistyce warto rozpocząć od analizy zapisów ustawy archiwalnej, ponieważ spotkamy się w niej z tym pojęciem. Pojawia się ono w dwóch kontekstach. Po pierwsze, znajdziemy wy tłumaczenie, do kogo należy prowadzenie tego rodzaju działalności: są to Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych oraz poszczególne archiwa państwowe⁵⁹. Co ważne, jako równorzędna pojawia się powinność popularyzacji wiedzy o archiwach na obu szczeblach. Po drugie, ustawodawca scharakteryzował działalność archiwalną jako gromadzenie, ewidencjonowanie, przechowywanie, opracowywanie, zabezpieczanie i udostępnianie materiałów archiwalnych (zadania archiwów) oraz prowadzenie działalności informacyjnej⁶⁰. Można wnioskować, że działalność ta jest czymś dodatkowym, odbywającym się przy okazji wypełniania przez archiwa podstawowych zadań, ponieważ zapis jasno wskazuje, że działalność informacyjna nie odbywa się w ramach udostępniania. Jest to uzasadnienie dla rozdziału funkcji informacyjnej od działalności informacyjnej.

Problematyka działalności informacyjnej archiwów jako wyspecjalizowanej służby archiwalnej pojawiła się w latach 70. Było to spowodowane włączeniem archiwów do ogólnopolskiego systemu informacji i powstaniem Ośrodka Informacji Archiwalnej⁶¹. Cytowany wcześniej artykuł Barczaka jest kolejnym przykładem różnorodnego postrzegania działalności informacyjnej – autor z jednej strony zrównał te działania z procesami informacyjnymi w ogóle, a z drugiej strony, opisując, czym

56 M. Górny, *Nauka o informacji jako dyscyplina naukowa*, [w:] *Nauka o informacji*, red. W. Babik, Warszawa 2016, s. 25.

57 W. Pindłowa, K. Materska, *Informacja naukowa*, [w:] *Encyklopedia książki. Tom 1. Eseje, A-J*, red. A. Żbikowska-Migoń, M. Skalska-Zlat, Wrocław 2017, s. 713.

58 Tamże, s. 712.

59 Ustawa z dnia 14 lipca 1983 roku o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, art. 21.1 i art. 28.1, Dz.U. z 1983 nr 38, poz. 173, z późn. zm.

60 Tamże, art. 23.

61 H. Barczak, dz. cyt., s. 26.

zajmuje się Ośrodek, wskazał, że służba wyspecjalizowana polega na: „dostarczaniu i rozpowszechnianiu materiałów informacyjnych i dokumentacyjnych niezbędnych do badań naukowych z dziedziny nauk historycznych, społecznych, ekonomicznych, technicznych”⁶². Dwa lata później ówczesny Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych Tadeusz Walichnowski również zwrócił uwagę na wypełnianie przez archiwistów pewnego rodzaju misji. Opisując aktualne zadania, przed którymi stały archiwa, podkreślił wagę ich użyteczności – powinny one zaspokajać potrzeby państwa i społeczeństwa. Archiwiści mieli przede wszystkim kierować informację aktywną do użytkowników (nazwał ją aktywnym działaniem) poprzez włączanie się w życie codzienne regionu, ale też uczestniczenie w akcjach o charakterze ogólnopolskim⁶³.

Nawrocki, który bardzo wysoko w sferze zainteresowań archiwistyki postawił użytkowników, uważał, że kontakt z nimi powinien być inicjowany przez same archiwa. Podkreślił, że praktycznie od zarania swych dziejów zajmowały się one działalnością informacyjną (w przypadku bibliotek wręcz identyczną uwagę poczyniły Pindłowa i Materska), ale bardzo długo robiły to biernie, tjczekając na użytkownika, a nie wychodząc mu naprzeciw ze swoją ofertą. Inicjowanie kontaktów powinno polegać na szukaniu użytkownika z zewnątrz, a następnie udostępnianiu mu informacji w sposób sprawny i kompleksowy⁶⁴. Kilka lat później Nawrocki wskazał, że działalnością informacyjną zajmują się przede wszystkim ośrodki informacji naukowej, np. zakładowe i międzyzakładowe ośrodki informacji, a archiwa wyróżniają się tym, że całościowo są powołane do jej prowadzenia⁶⁵. Dla Nawrockiego archiwa były zatem ośrodkami informacji, które powinny w sposób kompleksowy zaspokajać potrzeby informacyjne użytkowników, również poprzez aktywne wychodzenie im naprzeciw, czyli prowadzenie działalności informacyjnej.

W latach 80. archiwiści zaczęli definiować termin „działalność informacyjna”. Ryszewski w roku 1985 opisał ją, opierając się znowu na ustaleniach z *Encyklopedii współczesnego bibliotekarstwa polskiego*, jako „całościowy prac i czynności mających za zadanie zaspokojenie celów i potrzeb informacyjnych za pomocą odpowiednio przystosowanych środków”⁶⁶. Autorzy podręcznika *Archiwistyka* z roku 1989 określili działalność informacyjną jako działania podejmowane przez archiwa z własnej inicjatywy, których celem jest „zwrócenie uwagi na praktyczną użyteczność swych zasobów”⁶⁷. Niemal w tym samym czasie Gołembowski (podobnie jak wcześniej Barczak) utożsamiał działalność z procesem informacyjnym (w tym przypadku *sensu stricto*), realizowanym przez specjalnie powołane do tego służby.

Współcześni badacze również podejmują próby zdefiniowania omawianego pojęcia, jednak nie poświęca się temu już takiej uwagi. Chorążyczewski wskazał, że

62 Tamże.

63 T. Walichnowski, *Aktualne zadania archiwów państwowych w Polsce*, „Archeion” 1977, t. 65, s. 10–14.

64 S. Nawrocki, *Archiwum jako ośrodek informacji*, s. 9–10.

65 Tenże, *Komputer w służbie archiwalnej*, Poznań 1985, s. 140–142.

66 *Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa...*, s. 11, za: B. Ryszewski *Problemy i metody...*, s. 105.

67 H. Robótka, B. Ryszewski, A. Tomczak, *Archiwistyka*, Warszawa 1989, s. 91.

działalność informacyjna powinna się odbywać z inicjatywy archiwów; według niego jest nią rozpowszechnianie informacji o przydatności archiwaliów do celów naukowych⁶⁸. Rosa omówiła dwa rozumienia terminu. W poprzedniej części artykułu zostało ustalone, że pojęcie w sensie szerszym będzie funkcją informacyjną, rozumienie węższe może być natomiast utożsamiane właśnie z działalnością informacyjną archiwów i polega na rozpowszechnianiu informacji o archiwum i jego zasobie. Autorka podała przykłady takiej działalności: pomoce archiwalne, publikacje popularne i naukowe, konferencje czy informacje umieszczone w Internecie⁶⁹.

Wydaje się, że właśnie inicjatywa leżąca po stronie archiwów oraz możliwość określenia konkretnych sposobów realizowania działalności informacyjnej stanowią podstawę jej definicji. W literaturze możemy jednak spotkać się z innymi stanowiskami, które zaburzają przyjęte ramy zakresu tego pojęcia. Dariusz Grot, opisując działalność informacyjną jako jedno z ustawowych pojęć, podkreślił, że jest ono niejasne, ponieważ praktyka prowadzenia działalności informacyjnej nie jest spójna. Jednak czy niespójnością można nazwać niezdefiniowanego jej odbiorcę, różny poziom szczegółowości informacji o zasobie i pewne odformalizowanie tej aktywności podejmowanej przez archiwistów? Ta różnorodność działań świadczy raczej o złożoności podmiotu, którym w tym przypadku jest archiwum, i szerokim kręgu odbiorców. Zaakcentowanie przez autora, że inicjatywa prowadzenia działalności może leżeć po dowolnej stronie⁷⁰, wprowadza pewne zamieszanie terminologiczne.

Wywód dotyczący archiwistycznego spojrzenia na problem został rozpoczęty od ustawy archiwalnej i pośrednio na niej zostanie zakończony. Wojciech Woźniak w przedstawionej w roku 2016 roku koncepcji swojego działania na stanowisku Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych na podstawie art. 23 ustawy opisuje cztery obszary działań, które powinny być wypełniane. Ostatnim z nich jest ewidencjonowanie, opracowywanie i działalność informacyjna⁷¹. Autor w tym przypadku nie podjął się wytłumaczenia, co rozumie pod ostatnim z wymienionych pojęć. Ten obszar działalności potraktował łącznie i można wnioskować, że wszelkie działania powinny być podporządkowane właśnie działalności informacyjnej, wypełnianej przede wszystkim w środowisku wirtualnym. Ówczesny Naczelny Dyrektor wskazał, że priorytetowe jest opublikowanie w Internecie pełnej informacji o archiwaliach w sposób przystępny dla użytkownika. Powinno to polegać na udostępnianiu w środowisku WWW wszelkich publikacji archiwistycznych, pomocy ewidencyjno-informacyjnych, a także baz danych⁷². Z koncepcji wyłania się obraz działalności informacyjnej, traktowanej priorytetowo przez ogół archiwistów, ale ograniczającej się do udostępniania informacji o zasobie. Nie będzie to zatem praca, która ma zwracać uwagę otoczenia

68 W. Chorążyczewski, *Teoria archiwalna...*

69 A. Rosa, *Funkcja edukacyjna...*, s. 39.

70 D. Grot, *Ku przeszłości otwartej. Dostępność archiwów państwowych w Polsce w latach 1918–2014*, Warszawa 2015, s. 130.

71 W. Woźniak, *Koncepcja działania na stanowisku Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych oraz metody jej realizacji*, „Archeion” 2016, t. 117, s. 10–11.

72 Tamże, s. 15–16.

na przydatność archiwaliów, możliwości ich wykorzystania, a jedynie ma polegać na wprowadzaniu samych opisów tych archiwaliów do środowiska powszechnego.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że archiwiści postrzegali i postrzegają działalność informacyjną jako działania archiwów lub proces informacyjny, który odbywa się w sposób mniej lub bardziej (jednak zawsze) zorganizowany. Może być realizowany przez wszystkich pracowników bądź stworzone do tego komórki i dotyczyć informowania o archiwach, archiwaliach i podkreślanii ich przydatności.

Usługi informacyjne

Wciąż aktualne wydają się wymienione przez Greena zadania bibliotekarzy, jednocześnie zaliczane do kategorii usług informacyjnych. W związku z tym można uznać amerykańskiego bibliotekarza za pierwszą osobę, która zajęła się problematyką usługowości bibliotek (*reference services*). W roku 1876 swoim referatem wygłoszonym podczas konferencji American Library Association w Filadelfii wywołał dyskusję, przedstawiając koncepcję bibliotekarza współpracującego z czytelnikiem i pomagającego mu. Autor nie użył jeszcze pojęcia usługi informacyjnej, ale określił przedstawiony przez siebie problem mianem „osobistej relacji między bibliotekarzami i czytelnikami”⁷³.

Kolejnymi określeniami, które się pojawiły, były *aid to readers* oraz *assistance to readers*. Było to następstwem coraz powszechniejszych działań podejmowanych przez bibliotekarzy (nazywanych *reference librarians*), a nastawionych na udzielanie pomocy czytelnikom⁷⁴ – pomocy użytkownikom nie nazywano jeszcze wówczas *reference services* ani *information services*. W roku 1915 podczas spotkania American Library Association William Warner Bishop zdefiniował usługę informacyjną (*reference work*) jako „usługę świadczoną przez bibliotekarza na rzecz pewnego rodzaju badań”⁷⁵, podkreślił przy tym, że usługa ta jest zorganizowana i zmierza do jak najszybszego i efektywnego korzystania z książek⁷⁶.

Jedną z definicji współczesnych zaproponowała Marie L. Radford, według której usługa informacyjna to „proces zaspokajania potrzeb informacyjnych użytkowników w odpowiedzi na konkretne pytanie, zainteresowanie, zadanie lub problem oraz budowanie pozytywnych relacji z użytkownikami”⁷⁷. Podobnie Joan Reitz wskazuje, że usługi informacyjne to nie tylko odpowiadanie na konkretne zapytania, ale również

73 D. A. Tyckoson, *History and Functions of Reference Services*, [w:] *Reference and Information Services: An Introduction. Fifth edition*, eds. L. C. Smith, M. A. Wong, Santa Barbara 2016, s. 8–9.

74 Tenże, *Reaffirming the Founding Principles of Reference Services*, „The Reference Librarian” 1997, vol. 28, no. 59, s. 9.

75 M. D. Genz, *Working the Reference Desk*, „Library Trends” 1998, vol. 46, no. 3, s. 511, za: K. A. Cassell, U. Hiremath, *Reference and Information Services: An Introduction. Third edition*, London 2013, s. 3.

76 Tamże.

77 M. L. Radford, *The Reference Encounter: Interpersonal Communication in the Academic Library*, Chicago 1999, s. 1–2.

instruowanie użytkowników w wyborze odpowiednich narzędzi i technik do wyszukiwania informacji, przeprowadzenie wyszukiwania w imieniu zlecającego, kierowanie użytkowników do lokalizacji zasobów biblioteki, pomoc w ocenie informacji, kierowanie użytkownika do zasobów poza biblioteką, tworzenie kolekcji referencyjnych oraz tworzenie ich statystyk⁷⁸.

Polscy badacze również podejmowali się omówienia tego terminu. Stanisława Kurek-Kokocińska w 2016 roku zdefiniowała to pojęcie jako: „specyficzną dziedzinę działalności, której przedmiotem (towarem) jest informacja: wyselekcjonowana, zebrana, opracowana i przedstawiona w określony sposób, dostarczona do użytkownika”⁷⁹. Według Magdaleny Wójcik są to „wszystkie czynności realizowane przez bibliotekarzy w ramach ich obowiązków zawodowych, zmierzające do zaspokojenia potrzeb użytkowników, które nie muszą przybierać postaci materialnych produktów”⁸⁰, ale muszą odbywać się w odpowiedzi na konkretne zapytanie użytkownika, np. podczas realizacji przez niego kwerendy⁸¹. Podobnie termin ten potraktowała Urszula Knop jako „zorganizowaną w różny sposób i w różnym zakresie formę działalności ludzkiej, której celem jest zaspokojenie potrzeb klienta, w tym przypadku użytkownika biblioteki”⁸².

Warto podkreślić, że dla środowiska bibliotekarskiego obsługa informacyjna, a w jej ramach świadczenie usług informacyjnych, jest zadaniem ważnym:

Nie ma zatem wątpliwości, że usługi są najważniejszym procesem w każdej bibliotece, jej głównym zadaniem. Pozostałe procesy, funkcje, zadania, są już to usługom podporządkowane (realizuje się je dlatego, żeby usługi umożliwić i usprawnić), bądź występują równolegle, więc nie przeszkadzają. Usługi zatem determinują inne procesy biblioteczne: nadają im kierunek, określają zakres, wyznaczają natężenie i priorytety. Z kolei istnieją też relacje zwrotne, mianowicie usługi są od tych wszystkich procesów w niemałym stopniu zależne⁸³.

Badacze z zakresu bibliologii i nauk informacyjnych zdefiniowali określenie *reference services* i posługują się nim. Termin ten w archiwistyce również występuje, jednak w słowniku terminologii archiwalnej, który jest dostępny na stronie internetowej

78 J. M. Reitz, *Dictionary for Library and Information Science*, Westport-Connecticut 2004, s. 602, oryg.: Instructing users in the selection and use of appropriate tools and techniques for finding information, conducting searches on behalf of the patron, directing users to the location of library resources, assisting in the evaluation of information, referring patrons to resources outside the library when appropriate, keeping reference statistics (tłum. własne).

79 S. Kurek-Kokocińska, *Usługi informacyjne*, [w:] *Nauka o informacji*, red. W. Babik, Warszawa 2016, s. 165.

80 M. Wójcik, *Web 2.0...*, s. 28.

81 Tamże, s. 16.

82 U. Knop, *Jakość usług biblioteczno-informacyjnych w bibliotece akademickiej*, [w:] *Zarządzanie jakością w bibliotece*, red. M. Wojciechowska, Warszawa 2017, s. 264.

83 J. Wojciechowski, *Praca z użytkownikiem w bibliotece*, Warszawa 2000, s. 18.

Stowarzyszenia Archiwistów Amerykańskich, nie ma wytłumaczenia tego pojęcia. Odnajdujemy w nim kilka rozumień definicji *reference*, jedna z nich brzmi: „Usługa polegająca na pomocy użytkownikom w lokalizowaniu materiałów odpowiednich do ich zainteresowań”⁸⁴. Jest to bardzo ogólna charakterystyka, z której wynika, że priorytetem jest służyć osobom zwracającym się z zapytaniami do pracowników archiwum, ale nie zostało wytłumaczone, jakimi kanałami pomoc ta może się odbywać.

W latach 70. można napotkać przykłady opisywania działań, które mogłyby wpisywać się we współczesne rozumienie terminu „działalność informacyjna”. Walichnowski, pisząc o tego rodzaju działalności, o kierowaniu do użytkownika informacji aktywnej, nadmienił, że nie można osłabiać pracy informacyjnej „w zakresie udostępniania archiwaliów i urzędowej informacji archiwalnej; również informacji na potrzeby użytkowników prywatnych”⁸⁵, przy okazji wspominając o kwerendach tematycznych. Stanowi to przykład na to, że zasadne było wprowadzenie nowego terminu do teorii archiwalnej. Badacze opisywali pewien stan, jednak na podstawie ówczesnych osiągnięć archiwistyki nie potrafili go nazwać. Stan ten wynikający z poszerzenia horyzontów naukowych, ale i praktyki archiwalnej, można było powiązać z pokrewną dziedziną naukową – i tak też się stało.

We współczesnym piśmiennictwie możemy odnaleźć wzmianki o usługach⁸⁶; Rosa scharakteryzowała te informacyjne. Stwierdziła, że prosty dostęp do materiałów archiwalnych jest podstawową usługą, jaką mogą świadczyć instytucje archiwalne, a jej priorytetowość wynika z powinności zaspokojenia potrzeby informacyjnej użytkownika⁸⁷. Autorka, jedynie sygnalizując problem, dotknęła meritum – ogromnej wagi, jaką archiwiści powinni przykładać do udostępniania zasobu w odpowiedzi na zapotrzebowanie otoczenia. W kontekście prawnego zamieszania terminologicznego dotyczącego usług archiwalnych i udostępniania o usługach informacyjnych pisał Grot:

Na gruncie unza [ustawy archiwalnej – M. C.] nigdy zresztą nie wytyczono wyraźnej granicy między udostępnianiem materiałów archiwalnych, a usługami informacyjnymi – a zatem nie było pewne, w jakich przypadkach prowadzenie kwerend do celów nieurzędowych oraz przekazywanie ich wyników, a także sporządzanie i przekazywanie kopii bądź odpisów materiałów archiwalnych wspiera udostępnianie, a w jakich przypadkach jest już udostępnianiem⁸⁸.

Termin „usługi informacyjne” w archiwistyce polskiej w porównaniu z pozostałymi omawianymi pojęciami prawie nie istniał. Zaproponowałam jego definicję w roku

84 *Reference* [hasło], [on-line:] <https://dictionary.archivists.org/> – 1.05.2021.

85 T. Walichnowski, dz. cyt., s. 14.

86 Zob. W. Chorążyczewski, *O archiwistykę integralną*, „Klio” 2003, t. 3, s. 150; M. Jabłońska, dz. cyt., s. 87.

87 A. Rosa, *Zasada publiczności archiwów. Jedna zasada, różne interpretacje*, [w:] *Toruńskie konfrontacje archiwalne*, t. 2: *Teoria archiwalna wczoraj, dziś, jutro*, red. W. Chorążyczewski, A. Rosa, Toruń 2011, s. 45.

88 D. Grot, *Dostępność zasobów archiwów państwowych (część czwarta)*, „Problemy Archiwistyki” 2009, nr 3, s. 47.

2019⁸⁹. Do tego momentu badacze, informując o tego rodzaju działaniach, robili to na wysokim poziomie ogólności, bez rozróżnienia na jakiegokolwiek ich typy. Najczęściej były to pojedyncze zdania i akapity. Z sygnalizowanej działalności archiwów, nazywanej usługami, wyłania się obraz działań, które są wykonywane w odpowiedzi na zapotrzebowania użytkowników.

Definicje

Przeprowadzona analiza literatury pozwala na sformułowanie definicji funkcji, działalności i usługi informacyjnej, dotyczących archiwów. Funkcja informacyjna archiwów jest pojęciem najszerszym – realizuje się w ramach wszystkich podstawowych funkcji archiwów: gromadzenia, przechowywania, opracowywania i udostępniania. Możemy tę funkcję rozpatrywać na płaszczyźnie zakresu prac archiwów oraz różnorodności celów. Działalność informacyjna to zorganizowane działania prowadzone przez archiwa, których celem jest informowanie otoczenia o archiwach, zasobie archiwalnym, w tym o jego przydatności i możliwości wykorzystania. Działania te odbywają się z inicjatywy samych archiwów, wynikają ze stawianych im zadań i mogą – ale nie muszą – wynikać z konkretnych potrzeb użytkowników. Usługa jest podjęciem działania, którego przedmiotem jest informacja przetworzona – wyselekcjonowana, zgromadzona, opracowana i przedstawiona w określony sposób, dostarczona do użytkownika w odpowiedzi na jego konkretną potrzebę⁹⁰, czyli musi istnieć jej konkretny odbiorca.

Podsumowanie

Biblioteki, podobnie jak archiwa, powstały jako instytucje gromadzące zbiory. Zwrócenie swojej uwagi na użytkownika zewnętrznego i jego potrzeby nastąpiło później (co w pewnym stopniu ma związek z dokonywaniem selekcji informacji), oderwanie się od tradycyjnie przechowywanego zasobu natomiast, gdy informowanie o nim nie musi oznaczać fizycznego z nim kontaktu, staje się w ostatnich latach powszechne. Współczesne informowanie o przechowywanych księgozbiorach/zasobach w przestrzeni wirtualnej, a nawet umożliwienie dostępu do nich w ten sposób, zbliża bibliotekarzy (oraz infobrokerów) i archiwistów w stopniu dotąd niespotykanym. Bazy danych, wirtualne katalogi, digitalizowanie materiałów są przedmiotem badań zarówno bibliologii, jak i archiwistyki. Wymaga to dysponowania pewnym wspólnym zapleczem terminologicznym oraz metodami badań.

Co na płaszczyźnie terminologicznej odróżnia badaczy z zakresu archiwistyki i nauk o informacji? Bibliolodzy i informatolodzy w sposób ciągły zajmują się problematyką funkcji, działalności i usług informacyjnych, co jest widoczne we współczesnej literaturze branżowej – nie muszą czerpać z dorobku naukowego sprzed kilkudziesięciu lat. Współcześni archiwiści, zajmując się aspektem informacyjności archiwów, czerpią z dokonań swoich poprzedników. Powołują się głównie na literaturę

89 M. Cołbecka, *Usługi informacyjne archiwów – próba definicji...*, s. 42.

90 Tamże.

archiwistyczną z lat 80. Wciąż aktualne wydają się teksty Gołombiowskiego i Ryszewskiego, co jest w pewnym stopniu prawdą. Obaj cytowali badaczy zajmujących się informacją naukową w latach 70., nietrudno obliczyć, że jest to dla nas różnica czterdziestu lat. Ustalenia dokonane przez wspomnianych archiwistów może i się nie zdezaktualizowały, ale bibliologia i informatologia od tego czasu bardzo wyewoluowały, więc zasadne jest, żeby zwracać większą uwagę na współczesną literaturę bibliologiczną i informatologiczną i to na nią się powoływać.

Bibliografia

Źródła

Ustawa z dnia 14 lipca 1983 roku o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, Dz.U. 1983 nr 38 poz. 173, z późn. zm.

Zależności między nową klasyfikacją dziedzin i dyscyplin a wcześniej obowiązującym wykazem i systematyką OECD, [on-line:] <https://konstytucjadlanauki.gov.pl/content/uploads/2018/09/nowy-podzia-dyscyplin-tabela.pdf> – 22.04.2021.

Opracowania

Adamus-Kowalska J., *Informacja archiwalna w zagadnieniach dydaktycznych informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Wzajemne powiązania archiwistyki i bibliotekoznawstwa*, „PTINT Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej” 2010, t. 18, nr 2, s. 31–36.

Barczak H., *Wybrane zagadnienia informacji archiwalnej*, Warszawa 1975.

Cassell K. A., Hiremath U., *Reference and Information Services: An Introduction. Third edition*, London 2013.

Chorążyczewski W., *Archiwistyka dla początkujących*, Toruń 2014, [on-line:] https://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/2191/Archiwistyka_dla_poczatkujacych_wersja_1.pdf?sequence=1 – 22.04.2021.

Chorążyczewski W., *O archiwistykę integralną*, „Klio” 2003, t. 3, s. 150–158.

Chorążyczewski W., Rosa A., *Zasada publiczności nowym paradygmatem archiwistyki?*, „Archiwista Polski” 2010, R. 15, nr 3 (59), s. 23–42.

Chorążyczewski W., *Teoria archiwalna* – skrypt dla studentów archiwistyki i zarządzania dokumentacją w roku akademickim 2018/2019, [nieopublikowany].

Cisek S., *Funkcje i role bibliotek naukowych w społeczeństwie wiedzy*, [on-line:] https://www.researchgate.net/publication/259570218_Funkcje_i_role_bibliotek_naukowych_i_publicznych_w_spoleczenstwie_wiedzy – 25.04.2021.

Cisek S., *Nauka o informacji na świecie w XXI wieku. Badania metanaukowe*, [w:] *Od książki dawnej do biblioteki wirtualnej. Przeobrażenia bibliologii polskiej. Na marginesie trzydziestolecia Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii UMK w Toruniu*, red. D. Degen, M. Fedorowicz, Toruń 2009, s. 47–56.

Cołbecka M., *Usługi informacyjne archiwów – próba definicji*, „Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media” 2019, nr 2 (33), s. 27–47.

Cołbecka M., *Usługi informacyjne archiwów*, [rozprawa doktorska, maszynopis].

- Czerny A. I., *Teoria wyszukiwania informacji*, przeł. B. i A. Kosmowscy, Warszawa 1981.
- Czerny A. I., *Wstęp do teorii wyszukiwania informacji*, przeł. B. Krygier, M. Szomańska, Warszawa 1978.
- Davis W., Howard K., *Cultural Policy and Australia's National Cultural Heritage: Issues and Challenges in the GLAM Landscape*, „The Australian Library Journal” 2013, vol. 62, no. 1, s. 15–26.
- Dembowska M., *Nauka o informacji naukowej (informatologia). Organizacja i problematyka badań w Polsce*, Warszawa 1991.
- Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego*, red. K. Głombiowski, B. Świder-ski, H. Więckowska, Wrocław 1976.
- Genz M. D., *Working the Reference Desk*, „Library Trends” 1998, vol. 46, no. 3, s. 505–525.
- GLAM [hasło], [on-line:] <https://wiki.creativecommons.org/wiki/GLAM> – 22.04.2021.
- Głowacka E., *Problem funkcji informacyjnej biblioteki uniwersyteckiej*, Toruń 1992.
- Gołombiowski M., *System informacji archiwalnej i możliwości jego modernizacji*, [w:] *Pamiętnik I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich. Przemysł 27–29 sierpnia 1986 roku. Referaty i dyskusja, cz. 2*, red. nauk. A. Tomczak i in., Warszawa 1991, s. 244–255.
- Gołombiowski M., *System informacji archiwalnej*, Warszawa–Łódź 1985.
- Gołombiowski M., *Wprowadzenie do informacji naukowej dla archiwistów*, Toruń 1991.
- Górny M., *Nauka o informacji jako dyscyplina naukowa*, [w:] *Nauka o informacji*, red. W. Babik, Warszawa 2016, s. 23–40.
- Green S., *Personal Relations between Librarians and Readers*, „American Library Journal” 1876, no. 1, s. 74–81.
- Grot D., *Dostępność zasobów archiwów państwowych (część czwarta)*, „Problemy Archiwistyki” 2009, nr 3, s. 39–62.
- Grot D., *Ku przeszłości otwartej. Dostępność archiwów państwowych w Polsce w latach 1918–2014*, Warszawa 2015.
- Jabłońska M., *Nowe wyzwania archiwów. Komunikacja społeczna i public relations*, Toruń 2016.
- Knop U., *Jakość usług biblioteczno-informacyjnych w bibliotece akademickiej*, [w:] *Zarządzanie jakością w bibliotece*, red. M. Wojciechowska, Warszawa 2017, s. 261–272.
- Koredczuk B., Woźniak-Kasperek J., *Bibliologia i informatologia w naukach o komunikacji społecznej i mediach –odrębność czy komplementarność?*, „Studia Medioznawcze” 2019, t. 20, nr 3 (78), s. 212–224.
- Kroll B., *Charakter i perspektywy tradycyjnego i archiwalnego systemu wyszukiwania informacji*, „Archeion” 1977, t. 65, s. 61–84.
- Kurek-Kokocińska S., *Usługi informacyjne*, [w:] *Nauka o informacji*, red. W. Babik, Warszawa 2016, s. 157–188.
- Leska M., Leski K., *Informacja naukowa jako dziedzina wiedzy*, „Zagadnienia Informatyki Naukowej” 1972, nr 1, s. 7–28.
- Nahotko M., *Działalność informacyjna*, [w:] *Nauka o informacji*, red. W. Babik, Warszawa 2016, s. 123–156.

- Nawrocki S., *Archiwum jako ośrodek informacji*, „Informatyka i archiwa” 1981, nr 11, s. 3–18.
- Nawrocki S., *Komputer w służbie archiwalnej*, Poznań 1985.
- Pindłowa W., *Kształcenie studentów jako użytkowników informacji naukowej. Z pogranicza informatologii i pedagogiki*, Kraków 1984.
- Pindłowa W., Materska K., *Informacja naukowa*, [w:] *Encyklopedia książki. Tom 1. Eseje, A-J*, red. A. Żbikowska-Migoń, M. Skalska-Złat, Wrocław 2017, s. 712–724.
- Piróg W., *Zagadnienia informacji i dokumentacji*, Warszawa 1972.
- Podziel się spadkiem. Nowe technologie a sektor GLAM*, red. A. Janus, A. Peszkowska, Warszawa 2012.
- Radford M. L., *The Reference Encounter: Interpersonal Communication in the Academic Library*, Chicago 1999.
- Reference* [hasło], [on-line:] <https://dictionary.archivists.org/> – 1.05.2021.
- Reitz J. M., *Dictionary for Library and Information Science*, Westport–Connecticut 2004.
- Robótko H., Ryszewski B., Tomczak A., *Archiwistyka*, Warszawa 1989.
- Roman W. K., *O naturze i definicji informacji archiwalnej*, „Archeion” 2010, t. 110, s. 34–45.
- Rosa A., *Funkcja edukacyjna archiwów*, Warszawa 2012.
- Rosa A., *Zasada publiczności archiwów. Jedna zasada, różne interpretacje*, [w:] *Toruńskie konfrontacje archiwalne, t. 2: Teoria archiwalna wczoraj, dziś, jutro*, red. W. Chorążyczewski, A. Rosa, Toruń 2011, s. 21–54.
- Ryszewski B., *Problemy i metody badawcze archiwistyki*, Toruń 1985.
- Ryszewski B., *Teoretyczne podstawy działalności archiwów*, [w:] *Archiwa w nowoczesnym społeczeństwie. Pamiętnik V Zjazdu Archiwistów Polskich. Olsztyn, 6–8 września 2007*, red. J. Poraziński, K. Strykowski, Warszawa 2008, s. 15–22.
- Sosińska-Kalata B., *Obszary badań współczesnej informatologii (nauki o informacji)*, „Zagadnienia Informacji Naukowej – Studia Informacyjne” 2013, t. 51, nr 2 (102), s. 9–41.
- Stankiewicz W., *Stan i perspektywy rozwojowe informacji i dokumentacji naukowej*, [w:] *II Kongres Nauki Polskiej. Materiały i dokumenty, t. 2: Obrady w sekcjach i zespołach problemowych 27 i 28 czerwca 1973 r., cz. 1: Nauki społeczne i humanistyczne*, Warszawa 1974, s. 492–514.
- Strykowski K., *O starych i nowych funkcjach archiwów*, [w:] *Nowe funkcje archiwów*, red. I. Mamczak-Gadkowska, K. Strykowski, Poznań 2015, s. 11–19.
- Thierry J., *Technologia i organizacja informacji naukowej*, Warszawa 1980.
- Tyckoson D. A., *History and Functions of References Services*, [w:] *Reference and Information Services: An Introduction. Fifth edition*, eds. L. C. Smith, M. A. Wong, Santa Barbara 2016, s. 3–26.
- Tyckoson D. A., *Reaffirming the Founding Principles of Reference Services*, „The Reference Librarian” 1997, vol. 28, no. 59, s. 3–13.
- Walichnowski T., *Aktualne zadania archiwów państwowych w Polsce*, „Archeion” 1977, t. 65, s. 9–25.
- Wojciechowski J., *Bibliotekarstwo. Kontynuacje i zmiany*, Kraków 2001.
- Wojciechowski J., *Praca z użytkownikiem w bibliotece*, Warszawa 2000.

Wojciechowski J., *Uwagi o typologii bibliotek*, „Biblioteka” 2001, nr 5 (14), s. 109–122.

Woźniak W., *Koncepcja działania na stanowisku Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych oraz metody jej realizacji*, „Archeion” 2016, t. 117, s. 9–17.

Wójcik M., *Typologia współczesnych usług informacyjnych*, „Przegląd Biblioteczny” 2015, nr 4, s. 563–578.

Wójcik M., *Web 2.0 w działalności usługowej instytucji książki*, Kraków 2013.

Informational Function, Activities, and Services: Terms in Bibliology and Information Science in the Field of Archival Science

Abstract

This article is a continuation of research and a deeper study of archivists' current understanding of concepts drawn from bibliology and information science theory. Starting with a discussion of the similarities between these academic disciplines, the following terms will be discussed: the informational function, informational activities, and informational services of archives. In order to distinguish between them, the author traced the context in which they have so far appeared in bibliological, informological, and archival literature, even without the accompanying adjective “informational”. The result of such an analysis is the definition of these terms for archival science and a precise delineation of the boundaries between them.

Keywords: archival science, informational function, informational activities, informational services.